

Utlåtande 2009:144 RIII (Dnr 311-1495/2009)

Detaljplan för förskola på Stigberget (Södermalm 10:35) i stadsdelen Södermalm, Dp 2006-20231-54

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande
Detaljplan för förskola på Stigberget (Södermalm 10:35) i stadsdelen Södermalm, Dp 2006-20231-54, antas.

Föredragande borgarrådet Kristina Alvendal anför följande.

Ärendet

Ett förslag till detaljplan har tagits fram vid Stigbergsgatan som innebär att parkmark förs över till kvartersmark och att en byggrätt medges för en förskola. Markområdet ligger i ett område som är klassificerat som en värdekärna för kulturminnesvården i riksintresset Stockholms innerstad. Marknämnden beslöt 2005 om markanvisning till SISAB. Marken ägs av staden och avses upplåtas med tomträtt efter fastighetsbildning. Stadsbyggnadskontoret anser att Stigbergsgatan, med sin lugna och småskaliga miljö, lämpar sig väl för en förskola.

Beredning

Ärendet har beretts av stadsbyggnadsnämnden.

Mina synpunkter

Det föreliggande planförslaget möjliggör uppförandet av en förskola med tre avdelningar på barnrika Södermalm. Gaturummet kommer att förstärkas i och med att förskolan placeras med fasad i liv med gatan och befintlig mur delvis tas bort. Eftersom tomten idag inte är tillgänglig för någon, är dess värden svåra att hävda. Jag ser positivt på placeringen av förskolan på Stigbergsgatan, vars lugna och småskaliga miljö kommer att vinna stort på det liv som barn kommer att tillföra. Utformningen av byggnaden kommer att bearbetas för att ta större hänsyn till Stigbergsgatan karaktär och på så sätt smälta in i miljön.

Jag föreslår att kommunfullmäktige fastställer planförslaget.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Utställningsutlåtande
3. Detaljplan
4. Samrådsredogörelse
5. Planbeskrivning
6. Genomförandebeskrivning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet *Yvonne Ruwaida* (mp) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. avslå vidare planarbete
2. anförda följande

Det bearbetade förslaget till förskola utmed Stigbergsgatan är något bättre än den ursprungliga versionen. Huset smälter nu in på ett godtagbart sätt med omgivningen och bra är att man minskat omfånget något samt därmed gets möjlighet att bevara delar av muren. Det förefaller dock väldigt märkligt att man väljer att prioritera ett slutet gaturum framför att behålla den befintliga muren helt. Kontoret motiverar inte varför det är av så pass stor vikt att lägga huset vid fastighetsgränsen att muren måste rivas. Muren i sig bidrar även till att gaturummet kan anses slutet. Respekten måste öka för kulturvärden som inte består av kompletta byggnader. Nya förskolor kan med fördel förläggas till redan befintliga lokaler. Man behöver inte bygga nytt för tillfälliga behov.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet *Ann-Margarethe Livh* (v) enligt följande.

En utbyggnad av stadens förskolor krävs för att möta ett ökat antal förskolebarn, hålla barnomsorgsgarantin och för att barngruppernas storlek skall minska.

Förskolan på Stigberget är kontroversiell därför att olika intressen ställs mot varandra. Dels kulturmiljön på Södermalm, med varaktigt övergivna bebyggelserester, fornlämningar, som finns på den aktuella platsen, dels behovet av nya, moderna och ändamålsenliga förskolor.

Det ursprungliga förslaget var dåligt anpassat till Stigbergsgatans varierade bebyggelse och har under den demokratiska processen ändrats till en byggnad som är lite bättre anpassad till gatumiljön. Den ursprungliga muren längs gatan är idag mycket dåligt underhållen men kommer att bevaras till hälften, restaureras professionellt samt få ett kulturskydd vilket är bra.

Parken är inte tillgänglig för medborgarna och genom förskolan möjliggörs att barn i området får tillgång till en ny plats att vara på. En plats som idag inte är tillgänglig.

Den fysiska tillgängligheten, med långa gångvägar upp och ner på Stigberget är ett problem. Idag väljer föräldrar förskola utifrån olika behov, inriktning och avstånd mellan hem och förskola. Inom förskolan ska tillgängligheten klaras med hiss till de olika planen samt till de olika lektyrna utomhus. Det gäller både för barn och vuxna med funktionshinder. En framtida hiss från Tjärhovsparken kan också underlätta för funktionshindrade samt för barnvagnar.

Utöver den arkeologiska undersökningen måste en trädgårdshistorisk undersökning ske, och dokumenteras.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande

Detaljplan för förskola på Stigberget (Södermalm 10:35) i stadsdelen Södermalm, Dp 2006-20231-54, antas.

Stockholm den 23 september 2009

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Kristina Alvendal

Ylva Tengblad

Reservation anfördes av *Emilia Hagberg* (mp) med hänvisning till reservationen av (mp) i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande gjordes av *Ann-Margarethe Livh* (v) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (v) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Ett förslag till detaljplan har tagits fram vid Stigbergsgatan som innebär att parkmark förs över till kvartersmark och att en byggrätt medges för en förskola. Markområdet ligger i ett område som är klassificerat som en värdekärna för kulturminnesvården i riksintresset Stockholms innerstad. Marknämnden beslöt 2005 om markanvisning till SISAB. Marken ägs av staden och avses upplåtas med tomträtt efter fastighetsbildning. Stadsbyggnadskontoret anser att Stigbergsgatan, med sin lugna och småskaliga miljö, lämpar sig väl för en förskola och tillför också området barn. En startpromemoria godkändes i stadsbyggnadsnämnden 2006-12-14 och direktiv inför utställning godkändes 2008-10-02. Förslaget har mött starkt motstånd hos sakägare och boende där synpunkter framförts att staden inte har tagit hänsyn till områdets kulturhistoriska värde. Länsstyrelsen anser att eftersom tomten idag inte är tillgänglig för någon, är dess värden svåra att hävda. En skötselplan bör upprättas som styr vården av kvarvarande grönska och en arkeologisk förundersökning kommer att göras innan arbeten påbörjas då tomten är att betrakta som fornlämning.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 11 juni 2009 att i huvudsak bifalla kontorets förslag till beslut, samt att därutöver anföra följande:

Stadsbyggnadsnämnden ser positivt på placeringen av förskolan på Stigbergsgatan, vars lugna och småskaliga miljö kommer att vinna stort på det liv som barn kommer att tillföra.

Den i förslaget redovisade utformningen och placeringen av volymen är god, men vi vill understryka att fasadutformningen behöver justeras ytterligare innan bygglovskedet. Uttrycket måste ta större hänsyn till Stigbergsgatans karaktär och smälta in bättre. Bygglov får inte ges på delegation utan ska ges av stadsbyggnadsnämnden.

Reservation anfördes av Gunni Ekdahl (s), Hasan Dölek (s) och Katrin Nyström (s) med hänvisning till Gunni Ekdahls förslag till beslut, att stadsbyggnadsnämnden skulle besluta enligt kontorets förslag till beslut.

Reservation anfördes av Cecilia Obermüller (mp) och Martin Hansson (mp) mot beslutet med hänvisning till Cecilia Obermüllers förslag till beslut, *bilaga I*.

Särskilt uttalande gjordes av Maria Hannäs (v), *bilaga 1*.

Ersättaryttrande gjordes av Lukas Forslund (c) som instämde i Kristina Alvendals m.fl. förslag till beslut.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 25 maj 2009 har i huvudsak följande lydelse:

Sammanfattning

Ett förslag till detaljplan har tagits fram vid Stigbergsgatan som innebär att parkmark förs över till kvartersmark och att en byggrätt medges för en förskola. Markområdet ligger i ett område som är klassificerat som en värdekärna för kulturminnesvärden i riksintresset Stockholms innerstad. Marknämnden beslöt 2005 om markanvisning till SISAB. Marken ägs av staden och avses upplåtas med tomträtt efter fastighetsbildning. Stadsbyggnadskontoret anser att Stigbergsgatan, med sin lugna och småskaliga miljö, lämpar sig väl för en förskola och tillför också området barn. En startpromemoria godkändes i stadsbyggnadsnämnden 2006-12-14 och direktiv inför utställning godkändes 2008-10-02. Förslaget har mött starkt motstånd hos sakägare och boende där synpunkter framförts att staden inte har tagit hänsyn till områdets kulturhistoriska värde. Länsstyrelsen anser att eftersom tomten idag inte är tillgänglig för någon, är dess värden svåra att hävda. En skötselplan bör upprättas som styr vårderna av kvarvarande grönska och en arkeologisk förundersökning kommer att göras innan arbeten påbörjas då tomten är att betrakta som fornlämning.

Planområdet vid Stigbergsgatan

Utlåtande

Bakgrund

Planområdet utgörs av del av Södermalm 10:35 vid Stigbergsgatan. Markområdet är drygt 1 000 m² stort och ligger i ett område som är klassificerat som en värdekärna för kulturminnesvården i riksintresset Stockholms innerstad. I nuläget används inte marken och den är bevuxen av ett antal träd samt buskar och sly. Området är omgärdat med en stenmur med ett trästaket ovanpå och är inte tillgängligt för allmänheten. Gällande plan anger parkmark. De omgivande byggnaderna har, av Stockholms stadsmuseum, klassificerats som kulturhistoriskt värdefulla (blå, grön och gul klassificering) och består av bostadshus uppförda på 1700-, 1800- och 1900-talet. På södra sidan om Stigbergsgatan ligger Frans Schartaus gymnasium och Norska kyrkan, båda byggda på 1900-talet.

Marknämnden beslöt 2005-12-15 om markanvisning till Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB) och om beställning av ny detaljplan för en förskola. Marken ägs av staden och avses upplåtas med tomträtt efter fastighetsbildning. En startpromemoria godkändes i stadsbyggnadsnämnden 2006-12-14 och direktiv inför utställning godkändes 2008-10-02.

Stigbergsgatan med den plankförsedda muren. (Bild från Stockholms byggnadsantikvarier AB, Antikvarisk Förundersökning, SBA20070919EW-054)

PLANFÖRSLAGET

Ett förslag till detaljplan har tagits fram för en ny förskola som innebär att parkmark förs över till kvartersmark och att en byggrätt medges för en förskola i två plan, om totalt ca 600 m², som rymmer tre förskoleavdelningar. Förslaget är inte lika stort och har en mindre iögonfallande utformning än det tidigare samrådsförslaget. Förskolan placeras med fasad i liv med gatan och befintlig mur tas här bort. Resterande mur med plank utmed Stigbergsgatan och muren utmed planområdets östra sida bevaras och ingår i kvartersmarken samt kulturskyddas. På detta sätt bevaras Stigbergsgatans karaktär med ett slutet gaturum på sin norra sida. Lekturstening placeras på förskolans gård som också kringboende barn har tillgång till då förskolan är öppen. Uppvuxna träd på förskolans gård får inte fällas.

Förskolan angörs från Stigbergsgatan som är en återvändsgata utan genomfartstrafik. Trafikmängden är låg, ca 400 fordon per dygn och gatan upplevs som lugn. Tillskottet beräknas till ca 50 fordonsrörelser per dygn, inkluderat leveranser. Ingen parkering har tillförts förskolan men en angöringsplats på gatan kommer att behövas för att möjliggöra på- och avstigning samt för att ta emot leveranser.

Byggnaden anpassas arkitektoniskt i volym, utformning och färgsättning till omkringliggande byggnader.

Tillgänglighet

Förskolan ligger uppe på ett berg och är inte tillgänglig enligt de kriterier som staden har ställt upp för god tillgänglighet, vilket innebär en lutning på högst 1:20 för gående

och funktionshindrade. Förutom Lilla Erstagatan leder fyra olika trappor upp till Stigbergsgatan. Trapporna från Tjärhovsplan är långa och inte ett alternativ med en barnvagn. Förskolan nås via Erstagatan eller Fjällgatan med en total höjdskillnad på 15-18 meter sett från Tjärhovsplan. I samband med att planerat garaget i Stigberget byggs planeras en hiss från Tjärhovsparken upp till Stigbergsgatan. Detta kommer att innebära en förbättring för tillgängligheten till förskolan.

Det är också stora nivåskillnader inom själva fastigheten, 6–7 meter. Lekytor utomhus kan nås via hiss i förskolan. Fastighetsägaren ansvarar för tillgängligheten inom byggnaderna.

Det utställda förslaget av förskolan längs Stigbergsgatan.

Bild: Owe Lindh Arkitekter.

KONSEKVENSER FÖR MILJÖN

Behovsbedömning

Stadsbyggnadskontoret bedömer att, efter samråd med miljöförvaltningen, stadsmuseet och länsstyrelsen, detaljplanens genomförande inte kan antas medföra sådan betydande miljöpåverkan som åsyftas i PBL 5 kap 18§ eller MB 6 kap 11§ att en miljöbedömning behöver göras. Planförslaget överensstämmer med gällande översiktsplan. Planförslaget bedöms heller inte strida mot några andra kommunala eller nationella riktlinjer, lagar eller förordningar. Planförslaget berör inte område av nationell, gemenskaps eller internationell skyddsstatus. Den planerade verksamheten bedöms inte medföra väsentlig påverkan på miljö, kulturarv eller människors hälsa.

EKONOMI

Detaljplanen medför kostnader för staden i samband med planläggning och fastighetsbildning samt vid uppförandet av förskolan vilket bekostas av SISAB och Södermalms

stadsdelsförvaltning. Detaljplanen har upprättats med normalt förfarande och med konsultmedverkan.

DEN UTSTÄLLDA DETALJPLANEN

Utställning

Redovisning av samrådet med förslag på bearbetningar inför utställning godkändes av stadsbyggnadsnämnden den 2 oktober 2008. Detaljplanen var därefter utställd under tiden den 25 februari 2009 till den 25 mars 2009. Skrivelser har inkommit från länsstyrelsen, remissinstanser, sakägare och boende i området. Stadsmuseet, sakägare och boende anser att det är risk att kulturmiljön skadas av den föreslagna förskolan.

Planförslaget har mött starkt motstånd hos sakägare och boende i närområdet under processens gång. Bland inkomna skrivelser finns ställningstaganden som avstyrker förslaget helt, ställningstaganden som kan tänka sig en förskola, men mindre och mer anpassad till miljön, ställningstaganden som föreslår annan användning av platsen samt ställningstaganden som tillstyrker och även anser att exploateringen bör ökas. De två första alternativen överväger stort i antal.

Synpunkter inkomna under utställningen

Länsstyrelsens tjänstemän har besökt platsen. Från kulturmiljösynpunkt bedöms att riksintresset kommer att skadas av exploateringen men inte att det är fråga om påtaglig skada. Muren utmed gatan och de trädkronor som sticker upp bakom muren kommer delvis att försvinna. Eftersom tomten idag inte är tillgänglig för någon, är dess värden svåra att hävda. Länsstyrelsen bedömer att detaljplanens genomförande inte kan antas medföra en sådan betydande miljöpåverkan att en miljöbedömning behöver göras. Stor omsorg ska läggas på detaljutformningen av förskolan och dess lekgård.

Hyresgästföreningen Södermalm avstyrker planen för att ingreppet är för stort i en kulturhistoriskt viktig miljö och den ökade biltrafiken skulle försämra miljön.

Stadsmuseet vill åter framföra att om tomten bebyggs kommer kulturhistoriska värden att spolieras. Det finns en risk att stadsbilden från både Strömmen, Fjällgatan och Stigbergsgatan påverkas negativt. Möjligen skulle en byggnad med mindre volym, placerad inne på tomten bakom muren, kunna accepteras.

10 stycken skrivelser har inkommit från sakägare och boende. Synpunkter som förs fram är att viljan från stadens sida att ta kulturhistoriska hänsyn saknas, att muren måste behållas i sin helhet och att byggnaden är för stor och för hög, den är ful och dess yttre kvaliteter står inte i paritet med den arkitektoniska nivån på Stigbergsgatans bebyggelse. En miljökonsekvensutredning bör genomföras. Ljudnivån av lekande barn på gården måste utredas, likaså behövs en konsekvensutredning för den ökade trafiken då de genererade trafikvolymerna är underskattade. Likaså är den dåliga tillgängligheten till förskolan underskattad. Kostnaden för förskolan måste utredas och presenteras.

Upprop, 139 namnunderskrifter: "Vi säger nej till stadsbyggnadskontorets nya förslag till förskola och förskoleområde på Stigberget. Den blåmärkta zonen på Stigberget/Fjällgatan måste respekteras. Vi kräver en miljöprövning av det nya förslaget!"

Södermalmsparkernas Vänner anser att en byggnad av föreslagen volym innebär

"påtaglig skada" på den småskaliga känsliga kulturmiljön.

STADSBYGGNADSKONTORETS STÄLLNINGSTAGANDE

Synpunkterna under utställningsskedet föranleder inte några ändringar i detaljplanen. Stadsbyggnadskontoret anser att Stigbergsgatan, med sin lugna och småskaliga miljö, lämpar sig väl för en förskola. I samråd med stadsdelsförvaltningen har förskolan efter samrådet minskats från fyra till tre avdelningar.

Kontoret bedömer nu att detaljplanen med den minskade förskolebyggnaden har bredare acceptans bland de boende även om flera boende önskar en ytterligare minskning till två avdelningar. Stadsmuseet och skönhetsrådet ser inte den minskade exploateringen och att del av muren har kulturskyddats som tillräckligt för att inte kulturhistoriska värden ska gå till spillo. Kontoret anser dock att genom att fortsatt hålla gaturummet slutet och att behålla delar av muren så är den i dag slutna norra sidan av Stigbergsgatan kvar med sin småskaliga bebyggelse. Förskolan och dess lekpark kommer att utvecklas ytterligare inför bygglovgivning.

Länsstyrelsen är ense med kontoret att detaljplanens genomförande inte kan antas medföra en sådan betydande miljöpåverkan att en miljöbedömning behöver göras. Däremot bör en skötselplan upprättas som styr vården av kvarvarande grönska och en arkeologisk förundersökning kommer att behöva göras innan arbeten påbörjas då tomten är att betrakta som fornlämning. Länsstyrelsens önskemål kommer att framföras till stadsdelsförvaltningen.

RESERVATIONER M.M.

Stadsbyggnadsnämnden

Reservation anfördes av Cecilia Obermüller (mp) och Martin Hansson (mp) mot beslutet med hänvisning till Cecilia Obermüllers förslag till beslut enligt följande

Det bearbetade förslaget till förskola utmed Stigbergsgatan är något bättre än den ursprungliga versionen. Huset smälter nu in på ett godtagbart sätt med omgivningen och bra är att man minskat omfånget något samt därmed gets möjlighet att bevara delar av muren. Det förefaller dock väldigt märkligt att man väljer att prioritera ett slutet gaturum framför att behålla den befintliga muren helt. Kontoret motiverar inte varför det är av så pass stor vikt att lägga huset vid fastighetsgränsen att muren måste rivas. Muren i sig bidrar även till att gaturummet kan anses slutet. Respekten måste öka för kulturvärden som inte består av kompletta byggnader. Nya förskolor kan med fördel förläggas till redan befintliga lokaler. Man behöver inte bygga nytt för tillfälliga behov.

Särskilt uttalande gjordes av Maria Hannäs (v) enligt följande

En utbyggnad av stadens förskolor krävs för att möta ett ökat antal förskolebarn, hålla barnomsorgsgarantin och för att barngruppernas storlek skall minska.

Förskolan på Stigberget är kontroversiell därför att olika intressen ställs mot varandra. Dels kulturmiljön på Södermalm, med varaktigt övergivna bebyggelserester, fornlämningar, som finns på den aktuella platsen. Dels behovet av nya, moderna och ändamålsenliga förskolor.

Det ursprungliga förslaget var dåligt anpassat till Stigbergsgatans varierade bebyggelse och har under den demokratiska processen ändrats till en byggnad som är lite bättre anpassad till gatumiljön. Den ursprungliga muren längs gatan är idag mycket dåligt underhållen kommer att bevaras till hälften, restaureras professionellt samt få ett kulturskydd vilket är bra.

Parken är inte tillgänglig för medborgarna och genom förskolan möjliggörs att barn i området får tillgång till en ny plats att vara på. En plats som idag ingen alls utom några boende överhuvudtaget kan bese.

Den fysiska tillgängligheten, med långa gångvägar upp och ner på Stigberget är ett problem. Idag väljer föräldrar förskola utifrån olika behov, inriktning *och* avstånd mellan hem och förskola. Inom förskolan ska tillgängligheten klaras med hiss till de olika planen samt till de olika lekytorna utomhus. Det gäller både för barn och vuxna med funktionshinder. En framtida hiss från Tjärhovsparken kan också underlätta för funktionshindrade samt för barnvagnar.

Utöver den arkeologiska undersökningen måste en trädgårdshistorisk undersökning ske, och dokumenteras.